

رابطه بین سواد مالی و رفاه کارکنان با توجه به نقش خودکارآمدی مالی (مطالعه موردی: کارکنان مالی علوم پزشکی استان گیلان)

علیرضا فرخ بخت فومنی^{۱*}

زهرا احمدزاده^۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۷/۰۱ تاریخ چاپ: ۱۴۰۰/۰۸/۰۱

چکیده

هدف این پژوهش بررسی رابطه بین سواد مالی و رفاه کارکنان با توجه به نقش خودکارآمدی مالی در کارکنان مالی علوم پزشکی استان گیلان است. این پژوهش بر اساس هدف کاربردی و بر اساس شیوه جمع آوری داده ها از نوع توصیفی همبستگی است. جامعه آماری تحقیق شامل مجموعه کارکنان شاغل در واحدهای مالی نظیر حسابداری، رئیس حسابداری، کارشناس مالی، کارشناس بودجه می باشد در کل دانشگاه به تعداد ۲۶۵ نفر می باشد که بر اساس جدول مورگان ۱۵۵ نفر به عنوان نمونه در نظر گرفته شده اند. روش نمونه گیری در این تحقیق غیراحتمالی در دسترس است. ابزار گردآوری داده ها در این پژوهش پرسشنامه بوده و برای بررسی صحت و سقم آن از روایی و پایایی استفاده گردید. روش تجزیه و تحلیل داده ها در این پژوهش تحلیل عاملی تاییدی مرتبه اول و مرتبه دوم بوده است و از نرم افزارهای Spss و Lisrel برای تجزیه و تحلیل استفاده شده است. با توجه به آزمون فرضیه های پژوهش سواد مالی بر خودکارآمدی مالی کارکنان مالی دانشگاه علوم پزشکی گیلان تاثیر مثبت و معناداری دارد. سواد مالی بر رفاه کارکنان مالی دانشگاه علوم پزشکی گیلان تاثیر مثبت و معناداری دارد. خودکارآمدی مالی بر رفاه کارکنان مالی دانشگاه علوم پزشکی گیلان تاثیر مثبت و معناداری دارد. سواد مالی از طریق خودکارآمدی مالی بر رفاه کارکنان مالی دانشگاه علوم پزشکی گیلان تاثیر مثبت و معناداری دارد.

واژگان کلیدی

رفاه مالی، سواد مالی، خودکارآمدی مالی، دانشگاه علوم پزشکی گیلان

۱. استادیار گروه مدیریت، دانشگاه آزاد اسلامی، انزلی، ایران. (نویسنده مسئول: alirezafoomani@gmail.com)

۲. کارشناس ارشد مدیریت مالی و بودجه عمومی، گروه مدیریت، دانشگاه آزاد اسلامی، انزلی، ایران.

مقدمه

در چند دهه ی اخیر مفهومی رفاه بسیار دگرگون شده است. این در حالی است که قبل از دهه ۱۹۷۰ دیدگاه گفتمام مادی غالب بود و تنها مقولات سنجش پذیر مادی در تابع رفاه اجتماعی وارد می شدند، اما در دهه های بعدی محققان دریافتند که درآمد به عنوان شاخص اندازه گیری رفاه، خام و ناتمام است، به طوری که در دهه ۱۹۸۰ رفاه به صورت مجموعه ای از اقدامات و خدمات گوناگون عمومی برای غلبه بر مشکلات اجتماعی تفسیر شد و در دهه ۱۹۹۰ رفاه به مجموعه شرایطی گفته می شود که در آن خشنودی انسان مطرح است. رفاه در واقع به صورت یک احساس روانی توسط پژوهشگران تعریف شده است. این محققین تاکید کرده اند که رفاه یک پدیده ی چند بعدی است و به صورت فقدان شادمانی یا رضایت مندی از کل زندگی تفسیر می شود (درویشی و همکاران، ۱۳۹۵). رفاه اجتماعی با تاکید بر سلامت اجتماعی بطور کلی نشان دهنده ی طیف گسترده ایی از فعالیت های سازمان یافته در راستای کاهش و کمک به حل مشکلات اجتماعی و برای بهبود رفاه فرد، گروه و جامعه است و به عنوان یک تابع سازمان یافته و به عنوان یک فعالیت طراحی شده برای افراد فعال جامعه، خانواده ها، گروه ها و جوامع برای مقابله با مشکلات اجتماعی و تغییر و توسعه ی آن در راستای سلامت جامعه و فرد محسوب می شود (بوپان و همکاران^۱، ۲۰۱۵).

در واقع سلامت و رفاه اجتماعی دو قطب مهم در هر جامعه محسوب می شود؛ که از جمله دستیابی به امنیت، درآمد مطلوب، نیازهای مادی، آموزشی و بهداشت با کیفیت زیست محیطی، ایمنی و تضمین حقوق اجتماعی شهروندان و تضمین حق و حقوق شخصی مشخصه های اصلی و برنامه های رفاهی در زمینه ی فعالیت هایی است که در راستای سلامت اجتماعی و رفاه اجتماعی می تواند مورد بررسی و توجه قرار گیرد (کاسیمیر و ساموئل^۲، ۲۰۱۵). از دیدگاه سازمان جهانی رفاه اجتماعی عبارت است از رفاه کامل جسمی، روانی و اجتماعی نه به معنای بیمار نبودن. در این تعریف رفاه فیزیکی در کنار رفاه روانی قرار گرفته است. از دیدگاه سازمان سلامت جهانی، رفاه کامل به معنای توانایی داشتن یک زندگی مولد از نظر اقتصادی و اجتماعی است. بعد سلامت عاطفی و سلامت روانی عمدتاً باید مورد توجه قرار گرفته که زمینه ساز سلامت و رفاه اجتماعی محسوب می شود (وگت و همکاران^۳، ۲۰۱۵). از این رو درک اهمیت زمینه ها و بافت اجتماعی بطور کلی ارزش های اجتماعی و روانی مطلوب بشمار می رود. زمینه های اجتماعی اشاره به هرگونه تعامل در جامعه، اعم از جنبه های تعاملات افراد با یکدیگر و مشارکت و بیان نگرش ها و باورها به نهاد ها و محیط است که فرد را تحت تاثیر قرار می دهد (مولو^۴، ۲۰۱۲). رفاه اجتماعی تحت تاثیر عوامل مختلفی قرار دارد که سواد مالی و خودکارآمدی مالی از مهمترین این عوامل به شمار می روند.

یکی از مهمترین عوامل تاثیرگذار بر رفاه کارکنان، سواد مالی آنها است. سواد مالی با بررسی دانش فرد یا درک و کاربرد مفاهیم بنیادین مربوط به تصمیم گیریهای مالی و در نتیجه استفاده از محصولات مالی و خدمات اندازه گیری می شود. سواد مالی توسط بنیاد مالی تحقیق در آموزش انگلستان تحت عنوان توانایی قضاوت آگاهانه و تصمیم گیری موثر در استفاده از منابع پولی و مدیریت آن تعریف شده است. پس از طرح این موضوع، بحث سواد مالی، مبدل به یک

1 Bouphan et al,

2 Casimir & Samuel

3 Vogt et al,

4 Muller

موضوع بسیار مهم تحقیقاتی شد، بطوری که ابتدا در کشورهای انگلستان و امریکا و متعاقب آن در سایر کشورها از جمله استرالیا، هلند، ایتالیا، مالزی و بسیاری از کشورهای دنیا مورد توجه پژوهشگران قرار گرفت. در انگلستان نیز مفهوم سواد مالی به عنوان بخشی از برنامه های آموزش ملی دیده شده است (یگانه و زارعی، ۱۳۹۸). امروزه درک مفاهیم و مهارت های مرتبط با سواد مالی به سبب اینکه مصرف کننده را برای بقاء در جامعه مدرن و مقاومت در برابر تنوع و پیچیدگی محصولات و خدمات مالی موجود، توانا می سازد، ضروری شده است. افراد به طور فزاینده ای به فعالان بازارهای مالی تبدیل شده است و مشارکت در بازارهای مالی با ظهور محصولات و خدمات مالی جدید همراه شده است (پیراکیس و سیریداکیس^۱، ۲۰۱۷). با این حال، برخی از این محصولات پیچیده مالی، برای درک سرمایه گذاران، به ویژه برای سرمایه گذاران مالی تازه کار، مشکل هستند. هر چند سرمایه گذاری در بورس با خرید یک ورقه بهادار آغاز می شود، اما خرید این دارایی مالی، نیازمند بررسی و تحلیل دقیق از وضعیت حال و آینده آن است (شیرازیان، ۱۳۹۷). از این رو سوال اصلی پژوهش به این صورت مطرح شده است که بین سواد مالی و رفاه کارکنان با توجه به نقش خودکارآمدی مالی کارکنان علوم پزشکی استان گیلان چه رابطه ای وجود دارد؟

مبانی نظری و پیشینه تحقیق

رفاه کارکنان

رفاه مالی در زمینه های مختلف دانشگاهی از جمله اقتصاد، مشاوره و برنامه ریزی مالی، روانشناسی رشد، تصمیم گیری مصرف کننده و بازاریابی خدمات مورد مطالعه قرار گرفته است. با این حال، هیچ تعریف یا اندازه گیری مورد توافق جهانی و هیچ شفافی در رابطه با مفهوم سازی و مولفه های آن وجود ندارد. در بسیاری از موارد، در حالی که مطالعات منتشر شده، رفاه مالی را به عنوان یکی از مهمترین متغیرهای مورد علاقه خود در نظر گرفته است، چنین مطالعاتی اقدامات مختلفی را برای تأمین مالی به وجود آورده است که بدون تعریف واقعی آن انجام شده است (بروگن و همکاران^۲، ۲۰۱۷). برخی از مطالعات حاوی اطلاعات مالی، نسبت های مالی و معیارها به عنوان معیارهای عینی رفاه مالی استفاده می کنند، برخی دیگر اظهار داشتند که توانایی یک خانوار در افزایش و مدیریت نقدینگی می تواند برای تعیین رفاه مالی آن استفاده گردد. در حالی که مطالعات متعددی از این دو رویکرد برای تعریف و اندازه گیری رفاه مالی استفاده کرده است، سایر مطالعات هنگام تعریف رفاه مالی بر رویکرد ذهنی تر و عینی تر تأکید کرده اند. اگرچه معیارهای عینی وضعیت مالی (درآمد، نسبت بدهی به درآمد و...) شواهدی عینی از مکانی که یک فرد در آن قرار دارد، ارائه می دهد، اما اقدامات ذهنی رفاه مالی می تواند به محققان کمک کند تا درک مردم از وضعیت مالی آنها و واکنش آنها را بررسی کنند. رفاه مالی معمولاً بعنوان یک معیار عینی در نظر گرفته می شود که در آن برخی تصمیمات مالی مشخص کننده ویژگیهای رفاه مالی است. با این حال، یک جنبه به همان اندازه حائز اهمیت رفاه مالی، احساس مردم به طور ذهنی نسبت به وضعیت مالی شان است. مردم تا چه حد از بسیاری از تصمیمات و عدم اطمینان در تصمیم گیری های مالی نگرانی دارند؟ علاوه بر این آیا افراد مبتلا به مشکلات کنترل خود، صرف نظر از وضعیت مالی، نگرانی بیشتری نسبت به رفتار مالی خود احساس می کنند؟ (استرومبک و همکاران^۳، ۲۰۱۷). رفاه مالی به طور قابل توجهی

1 Pierrakis & Saridakis

2 Bruggen et al,

3 Stromback et al,

مربوط به احساساتی مانند ترس و پریشانی است. به طور کلی، ما انتظار داریم که افزایش احساسات منفی در میان مردم به دلیل شرایط نابسامان با امنیت مالی پایین تر در ارتباط باشد. با این حال، برای رویدادی که کل کشور یا حتی جهان را تحت تأثیر قرار می دهد، می توان احساسات و رفاه را با عواملی مانند اعتماد به نهادها و توانایی دولت در سرکوب و کنترل عدم قطعیت های مربوط به بهداشت عمومی کاهش داد (بارافرم و همکاران^۱، ۲۰۲۱).

خودکارآمدی مالی

خودکارآمدی از نظریه شناخت اجتماعی باندورا (۱۹۸۶) روانشناس مشهور، مشتق شده است که به باورها یا قضاوت های فرد به توانایی های خود در انجام وظایف و مسئولیت ها اشاره دارد. باندورا (۲۰۰۵) مطرح می کند که باور افراد به خودکارآمدی خویش، بخش عمده ای از خودآگاهی آنان را تشکیل می دهد. منابع خودکارآمدی ذاتاً آگاهی دهنده نیستند. آنها داده های خام هستند که از طریق پردازش شناختی کارآمدی و تفکر انعکاسی آموزنده می شوند؛ بنابراین، باید بین اطلاعات و دانش هایی که از وقایع و رویدادها کسب می شود و اطلاعات و معرفت هایی که روی خودکارآمدی اثر می گذارند تفاوت قائل شد. شواهد تجربی نشان می دهد که یکی از عوامل عمده ای که بر رفتار مالی تأثیر می گذارد خودکارآمدی است که به عنوان سطح اعتماد به توانایی فرد برای برخورد با یک وضعیت مالی بدون بروز مشکل توصیف می شود. خودکارآمدی مالی با استفاده از نظریه شناختی اجتماعی بیان می شود که نقش تفکر شناختی در هدایت انگیزه و رفتار مالی افراد را بررسی می کند. ساختار خودکارآمدی مالی، مطابق نظریه شناختی اجتماعی است که ادعا می کند خودکارآمدی از قدرت پیش بینی کنندگی بیشتری برخوردار است و به طور مستقیم بر وظایف یا انتخاب های فردی و همچنین به طور غیرمستقیم بر تحقق نتایج مثبتی که معمولاً افراد پیش بینی می کنند، تأثیر می گذارد؛ بنابراین، خودکارآمدی که در زمینه حوزه مالی قرار دارد، به عنوان ساختار خودکارآمدی مالی پیشنهاد می شود که در نتیجه برای توضیح تأثیر آن بر مشارکت مالی بررسی می شود. در این راستا، خودکارآمدی در بعضی از مطالعات به عنوان یک پیش بینی کننده بسیار سازگارتر رفتار و تغییر رفتاری شناخته شده است (گیلانی نیا و منتظری، ۱۳۹۹). خودکارآمدی به باورها و قضاوت های افراد از مهارت خود در انجام وظایف و مسئولیت ها اشاره دارد که انتظار می رود موجبات بهبود در تصمیم گیری، عملکرد و قضاوت افراد گردد (نظامی و همکاران، ۱۳۹۹).

سواد مالی

سواد مالی اولین بار در سال ۱۹۹۷ در ایالات متحده و طی مراسم افتتاحیه ائتلاف عزم برای سواد مالی فردی مطرح شد. این ائتلاف در گزارش خود در مورد مطالعه ای که برای سنجش میزان سواد مالی دانش آموزان دبیرستان انجام داده بود، سواد مالی را «توانایی یک فرد در استفاده از دانش و مهارتش برای مدیریت اثربخش منابع مالی خود به منظور امنیت مالی در طول عمر» تعریف کرد (قالمق و همکاران، ۱۳۹۸). سواد مالی و ترجیحات اقتصادی عامل مهمی در سلامتی، درآمد و رفاه عمومی به حساب می آیند. سواد مالی، به عنوان مثال "ترکیبی از آگاهی، دانش، مهارت، نگرش و رفتار لازم برای تصمیم گیری صحیح مالی و در نهایت دستیابی به رفاه مالی فردی"، مهارت مهمی برای داشتن یک زندگی اقتصادی موفق است. با این حال، مطالعات نشان می دهد که افراد و خانوارها در درک مفاهیم ساده مالی مانند سود مرکب، متنوع سازی و ارزش زمانی پول مشکلات اساسی دارند. این کمبود دانش در بین گروه های سنی دیده می شود

و به نظر می‌رسد یک پدیده گسترده در کشورهای صنعتی و در حال توسعه است. با این حال در مورد مهارتهای سواد مالی افراد نوجوان، رانندگان سواد مالی نوجوانان و تعامل با ترجیحات اقتصادی، شواهد کمی وجود دارد (رازن و همکاران^۱، ۲۰۲۱). رموند (۲۰۱۰) با بررسی پژوهش‌هایی که از سال ۲۰۰۰ در حوزه سواد مالی انجام شده بیان داشته است که می‌توان تعاریف مختلفی که برای سواد مالی ارائه شده را به پنج دسته تقسیم کرد: ۱. دانشی از مفاهیم مالی؛ ۲. توانایی مراوده و برقراری ارتباط با مفاهیم مالی؛ ۳. مهارت در مدیریت امور مالی شخصی؛ ۴. مهارت در به کارگیری تصمیم‌های مالی مناسب و ۵. اطمینان در برنامه ریزی مؤثر برای نیازهای مالی آینده. هاستون (۲۰۱۰) با بررسی ۷۱ پژوهشی که در زمینه سواد مالی صورت گرفته نشان داد بیشتر پژوهش‌ها یعنی حدود ۷۲ درصد تعریفی درباره سواد مالی ارائه نکرده‌اند، ۱۵ درصد از آنها دربردارنده جستارهایی درباره تعریف این واژه‌اند و فقط ۱۳ درصد از این ۷۱ پژوهش، تعریفی رسمی ارائه کرده‌اند (اسلامی بیدگلی و کریم خانی، ۱۳۹۵). در زمینه ارتباط بین سواد مالی و شمول مالی، مطالب زیادی در ادبیات ارائه شده است. مسئله اول مربوط به سنجش سواد مالی است. چندین تعریف گسترده برای سواد مالی وجود دارد. چندین تعریف گسترده برای سواد مالی وجود دارد. به عنوان مثال، لوساردی و میچل سواد مالی را به عنوان "توانایی" مردم در پردازش اطلاعات اقتصادی و تصمیم‌گیری آگاهانه در مورد برنامه ریزی مالی، انباشت ثروت، بدهی و حقوق بازنشستگی "تعریف کردند (مورگان و لانگ^۲، ۲۰۱۹).

پیشینه پژوهش

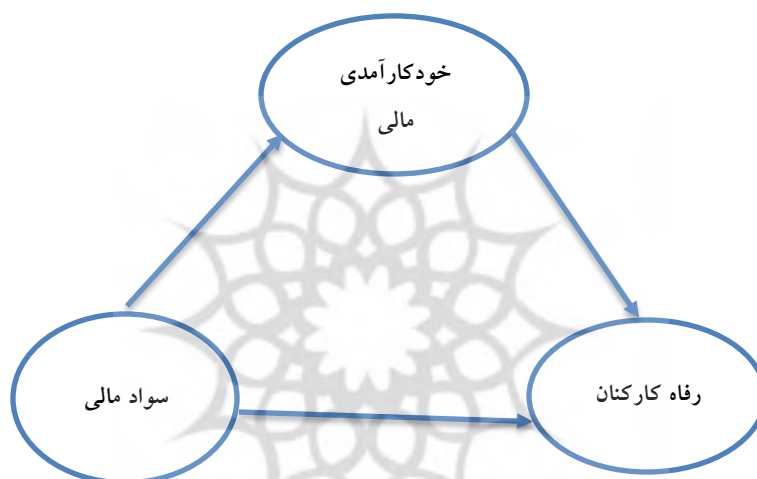
در باب ارتباط بین متغیرهای پژوهش باید یادآور شد که تاکنون پژوهشی به بررسی رابطه بین سواد مالی و رفاه کارکنان با توجه به نقش خودکارآمدی مالی در کارکنان مالی علوم پزشکی استان گیلان، نپرداخته است. با اینحال محققان مختلف هر یک به گونه‌ای به ارتباط بین این متغیرها صحنه گذاشته‌اند از جمله:

یگانه و زارعی (۱۳۹۸) در پژوهشی تحت عنوان: بررسی رابطه نگرش مالی، سواد مالی و مشارکت مالی با میانجی‌گری خودکارآمدی مالی در حرفه حسابداری و حسابرسی، نشان دادند که بین نگرش مالی و سواد مالی با مشارکت مالی ارتباط معناداری وجود نداشته، ولی باین وجود، شاخص خودکارآمدی مالی با نقش واسطه‌ای بین سواد مالی و مشارکت مالی رابطه‌ای مثبت ایجاد می‌نماید. رحمانی نوروزآباد و محمدی (۱۳۹۸) در تحقیق انجام شده با عنوان: پیامدهای سواد مالی بر تصمیمات سرمایه‌گذاران و عملکرد سرمایه‌گذاری، نشان دادند که تاثیر نگرش مالی و رفتار مالی بر تصمیمات سرمایه‌گذاران مثبت و معنادار است. همچنین تصمیمات سرمایه‌گذاران تاثیر مثبت و معناداری بر عملکرد سرمایه‌گذاری دارد. جلیوند و نوروزی رستم آباد (۱۳۹۷) پژوهش تحت عنوان: تعاملات سواد مالی، احساسات سرمایه‌گذاران، ادراک ریسک و تمایل به سرمایه‌گذاری: شواهدی از بورس اوراق بهادار تهران، انجام دادند. نتایج این مطالعه با استفاده از مجموعه داده‌های گسترده‌ای در رابطه با رفتار سرمایه‌گذاران در بورس اوراق بهادار تهران در سال ۱۳۹۵ نشان داد که بر خلاف مطالعات قبلی، شواهدی در مورد تأثیر سواد مالی بر روی ادراک ریسک سرمایه‌گذاران در ایران مشاهده نمی‌کنیم. از سوی دیگر، سواد مالی، ادراک ریسک و احساسات به صورت جمعی و به طور قابل توجهی بر تصمیم‌های سرمایه‌گذاران در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر می‌گذارند. علاوه بر این،

1 Razen et al,

2 Morgan & Long

ما شواهدی نیز از تأثیر خاص جنسیت پیدا کردیم. برهانی و هادی زاده (۱۳۹۵) پژوهشی را تحت عنوان "مطالعه عوامل اثرگذار بر رفاه ذهنی کارکنان" انجام دادند. نتایج تحلیل داده ها حاکی از این است که طراحی شغل و فعالیت های مدیریت منابع انسانی بر رفاه ذهنی کارکنان تأثیر زیادی می گذارد؛ همچنین نتایج نشان دادند که تأثیر طراحی شغل به میزان زیادی بیشتر از تأثیر فعالیت های مدیریت منابع انسانی است. دمیرهان و همکارانش^۱ (۲۰۱۹) رابطه بین سواد مالی و خودکارآمدی مالی را در بین دانشجویان دانشگاه مورد بررسی قرار دادند. بر اساس یافته ها، سطح سواد مالی به تنهایی بر سطح خودکارآمدی مالی تأثیر معنی داری ندارد، اما خودکارآمدی و سواد مالی در کنار هم با خودکارآمدی مالی رابطه معنی داری دارند. گاتوری کاماکیا و همکارانش^۲ (۲۰۱۷) در تحقیق خود با عنوان: سواد مالی و رفاه مالی کارکنان بخش عمومی نشان دادند که بین سواد مالی و رفاه مالی رابطه مثبتی وجود دارد، اما این رابطه به ترتیب توسط تصمیمات مالی و عوامل جمعیت شناختی تعدیل می شود. با توجه به ادبیات و پیشینه مذکور، مدل، اهداف و فرضیه های پژوهش به شرح زیر ارائه می گردد:

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

با توجه به مدل مفهومی، اهدافی که پژوهشگر به دنبال دستیابی به آنهاست عبارتند از:

۱. سنجش میزان تأثیر سواد مالی بر خودکارآمدی مالی کارکنان مالی دانشگاه علوم پزشکی گیلان؛
۲. سنجش میزان تأثیر سواد مالی بر رفاه کارکنان مالی دانشگاه علوم پزشکی گیلان؛
۳. سنجش میزان تأثیر خودکارآمدی مالی بر رفاه کارکنان مالی دانشگاه علوم پزشکی گیلان؛
۴. سنجش میزان تأثیر سواد مالی از طریق خودکارآمدی مالی بر رفاه کارکنان مالی دانشگاه پزشکی گیلان؛

1 DEMİRHAN et al.,

2 Gatuiri Kamakia et al.,

- پس از تعیین اهداف پژوهش، محقق جهت تشریح هر چه بهتر مدل مفهومی، فرضیه ها را به شرح زیر مطرح کرده است:
۱. سواد مالی بر خودکارآمدی مالی کارکنان مالی دانشگاه علوم پزشکی گیلان تاثیر دارد.
 ۲. سواد مالی بر رفاه کارکنان مالی دانشگاه علوم پزشکی گیلان تاثیر دارد.
 ۳. خودکارآمدی مالی بر رفاه کارکنان مالی دانشگاه علوم پزشکی گیلان تاثیر دارد.
 ۴. سواد مالی از طریق خودکارآمدی مالی بر رفاه کارکنان مالی دانشگاه علوم پزشکی گیلان تاثیر دارد.

روش پژوهش

پژوهش حاضر بر اساس هدف، بک پژوهش کاربردی است که برای تجزیه و تحلیل آن از آزمون مدلسازی معادلات ساختاری به کمک نرم افزار لیزرل استفاده شده است. روش اجرای این پژوهش بصورت اسنادی (کتابخانه‌ای) و میدانی؛ و ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه می‌باشد. بطوریکه از پرسشنامه بنگومین و همکاران (۲۰۱۸) برای اندازه گیری متغیرهای تحقیق استفاده شده است. جامعه ی آماری تحقیق شامل مجموعه کارکنان شاغل در واحدهای مالی نظیر حسابدار، رئیس حسابداری، کارشناس مالی، کارشناس بودجه می باشد در کل دانشگاه به تعداد ۲۶۵ نفر می باشد که بر اساس جدول مورگان ۱۵۵ نفر به عنوان نمونه در نظر گرفته شده اند. روش نمونه گیری در این تحقیق غیراحتمالی در دسترس است. روایی پرسشنامه از طریق روایی صوری و محتوایی و تحلیل عاملی و پایایی آن نیز از طریق آلفای کرونباخ تایید شده است (آلفای تمامی متغیرهای پژوهش بالاتر از ۰/۷ بدست آمده است).

یافته های پژوهش

یافته های حاصل از متغیرهای جمعیت شناختی پژوهش حاضر به صورت خلاصه در جداول (۱) ارائه می گردد.

جدول ۱. مشخصات شرکت کنندگان در نمونه پژوهش

جمعیت شناختی	فراوانی
جنسیت	
مرد	۹۲
زن	۶۳
وضعیت تاهل	
مجرد	۱۲۹
متاهل	۲۶
سن	
زیر ۳۵ سال	۱۰
۳۵ تا ۴۰ سال	۴۹
۴۰ تا ۴۵ سال	۵۲
۴۵ تا ۵۰ سال	۲۶
بالای ۵۰ سال	۱۸
تحصیلات	
فوق دیپلم	۹

۱۰۱	لیسانس
۴۲	فوق لیسانس
۳	دکترا
سابقه کار	
۱۳	زیر ۱۰ سال
۵۴	۱۰ تا ۱۵ سال
۵۷	۱۵ تا ۲۰ سال
۲۹	۲۰ تا ۲۵ سال
۲	بالای ۲۵ سال

نتایج آمار توصیفی متغیرهای پژوهش و ابعاد آنها نیز در جدول (۲) نشان داده شده است:

جدول ۲. آمار توصیفی

متغیر	تعداد	کمترین	بیشترین	میانگین	انحراف معیار	واریانس
سواد مالی	۱۵۵	۱/۳۸	۵	۳/۸۸۰۶	۰/۸۳۴۵۶	۰/۶۹۶
خودکارآمدی مالی	۱۵۵	۱	۵	۳/۶۰۳	۰/۸۴۲۳۲	۰/۷۱
رفاه مالی	۱۵۵	۱/۶۷	۵/۳۳	۴/۲۳۰۵	۰/۷۱۷۲۹	۰/۵۱۵

سنجش نرمالیتی

در ابتدا برای اینکه مشخص شود که برای آزمون فرضیه‌ها، از آزمون‌های پارامتریک استفاده شود یا از آزمون‌های ناپارامتریک، از آزمون کولموگروف - اسمیرنوف جهت مشخص کردن نرمال یا غیرنرمال بودن مؤلفه‌های اصلی مدل استفاده می‌شود. فرضیه‌های این آزمون عبارتند از:

$$\begin{cases} H_0 = \text{توزیع موردنظر نرمال است} \\ H_1 = \text{توزیع موردنظر نرمال نیست} \end{cases}$$

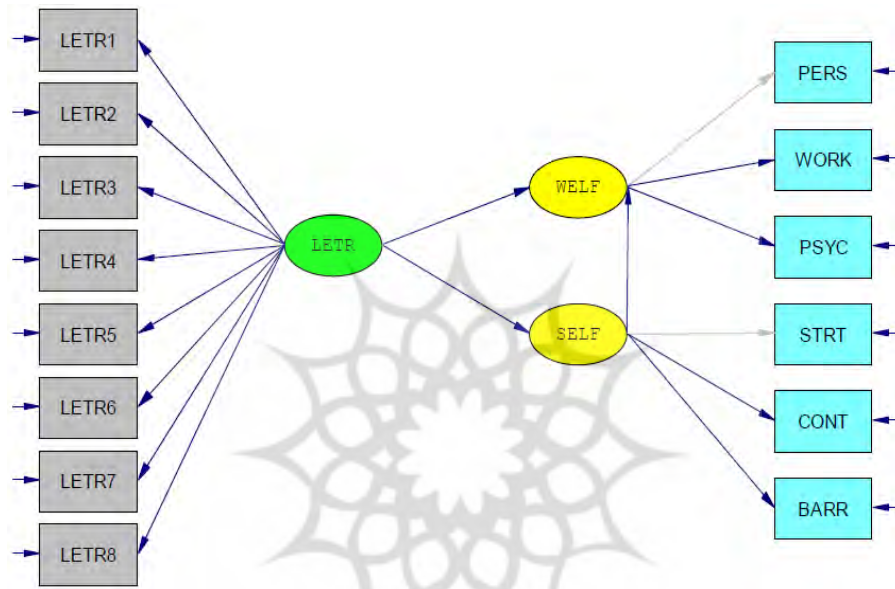
نتایج این آزمون در جدول (۳) آمده است. همانطور که مشاهده می‌شود مقدار sig در متغیرهای تحقیق، بزرگتر از ۵ درصد است، در نتیجه فرضیه H_0 پذیرفته می‌شود؛ بنابراین فرض نرمال بودن توزیع پذیرفته می‌شود و برای آزمون کردن فرضیات از آزمون‌های پارامتریک استفاده می‌شود.

جدول ۳. نتایج آزمون کولموگروف - اسمیرنوف

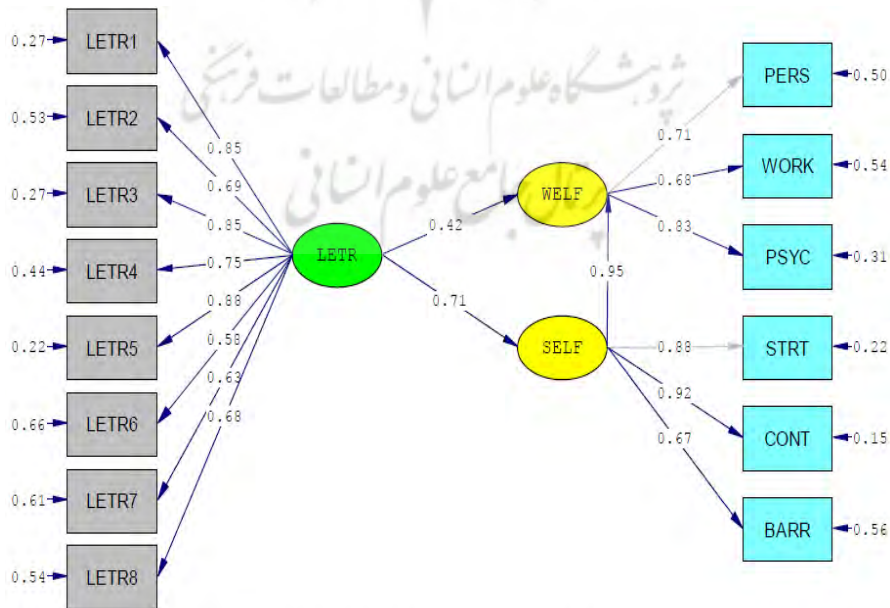
متغیرهای مدل	تعداد نمونه	سطح معنی داری
خودکارآمدی مالی	۱۵۵	۰/۳۲۸
سواد مالی	۱۵۵	۰/۱۹۲
رفاه کارکنان	۱۵۵	۰/۲۵۵

مدل سازی معادلات ساختاری

در این بخش به بررسی خروجی های مدل در حالت مدل مفهومی، مدل در حالت تخمین استاندارد و مدل در حالت اعداد معناداری پرداخته شده است:

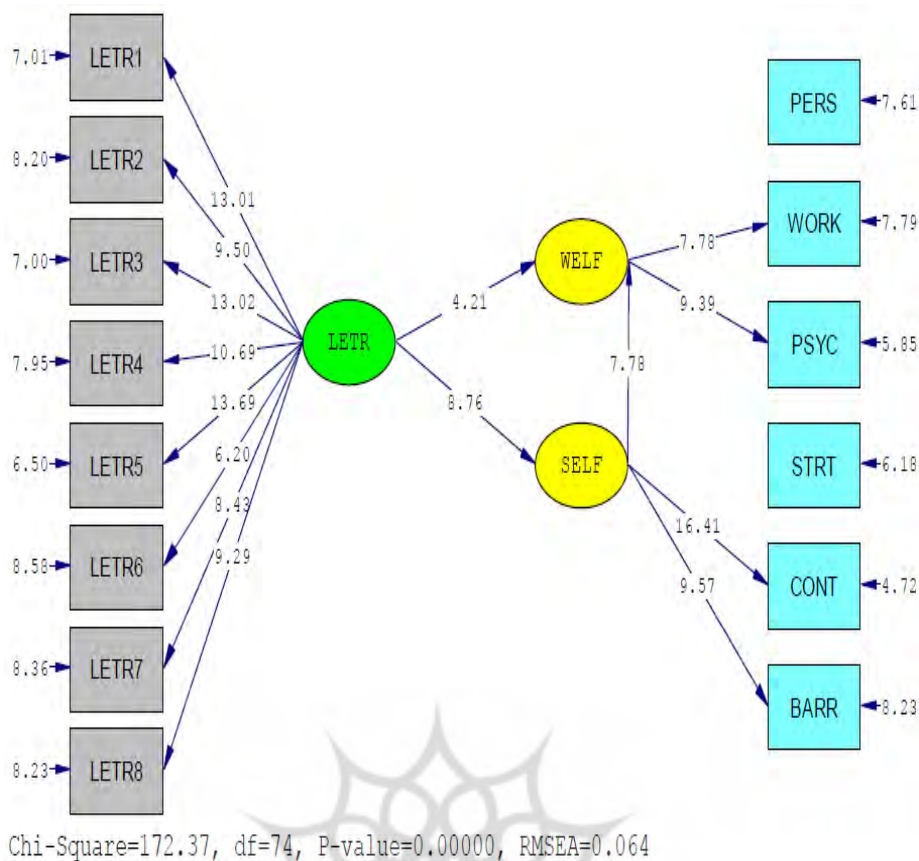

شکل ۱. طراحی مدل مفهومی تحقیق با استفاده از نرم افزار لیزرل

Chi-Square=172.37, df=74, P-value=0.00000, RMSEA=0.064

شکل ۲. مدل تحقیق در حالت تخمین استاندارد

شکل ۳. مدل تحقیق در حالت اعداد معناداری

آزمون فرضیه های پژوهش

برای محاسبه آزمون VAF از رابطه زیر استفاده شده است. در این رابطه a به عنوان تاثیر متغیر مستقل بر میانجی، b به عنوان تاثیر متغیر میانجی بر وابسته و در نهایت c به عنوان تاثیر متغیر مستقل بر وابسته می باشد.

$$VAF = \frac{a * b}{(a * b) + c}$$

جدول ۴. خلاصه نتایج تحلیل مسیر در مدل ساختاری

مسیر	اثر مستقیم	اثر غیر مستقیم
سواد مالی ← خودکارآمدی مالی	۰/۷۱	---
سواد مالی ← رفاه مالی	۰/۴۲	---
خودکارآمدی مالی ← رفاه مالی	۰/۹۵	
سواد مالی ← خودکارآمدی مالی ← رفاه مالی	۰/۶۲	

بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر، باهدف کلی رابطه بین سواد مالی و رفاه کارکنان با توجه به نقش خودکارآمدی مالی در بین کارکنان مالی علوم پزشکی استان گیلان انجام شده است. نتایج حاصل از بررسی یافته های پژوهش نشان داده است که:

فرضیه ۱: سواد مالی بر خودکارآمدی مالی کارکنان مالی دانشگاه علوم پزشکی گیلان تاثیر دارد.

با توجه به بررسی مدل در حالت ضرایب معناداری مشاهده می‌کنیم که مقدار عدد معناداری برای تاثیر سواد مالی بر خودکارآمدی مالی کارکنان مالی دانشگاه علوم پزشکی گیلان برابر با $۸/۷۶$ است ($t= 8.76$). ضریب اثر استاندارد سواد مالی بر خودکارآمدی مالی کارکنان مالی دانشگاه علوم پزشکی گیلان نیز برابر با $۰/۷۱$ می‌باشد، بنابراین می‌توان گفت در ازای افزایش یک واحد از سواد مالی میزان خودکارآمدی مالی کارکنان مالی دانشگاه علوم پزشکی گیلان $۰/۷۱$ افزایش می‌یابد. از آنجایی که عدد معناداری بدست آمده خارج از دامنه $۱/۹۶+$ و $۱/۹۶-$ قرار دارد، بنابراین می‌توان گفت: سواد مالی بر خودکارآمدی مالی کارکنان مالی دانشگاه علوم پزشکی گیلان تاثیر مثبت، مستقیم و معناداری دارد. نتیجه حاصل از این فرضیه با نتایج تحقیقات انجام شده توسط یگانه و زارعی (۱۳۹۸) و دمیرهان و همکارانش (۲۰۱۹) مطابقت دارد؛ بنابراین پیشنهاد می‌گردد اطلاعات مالی و ابزارهای مالی با شفافیت بیشتری در اختیار کارکنان دانشگاه علوم پزشکی گیلان قرار گیرد زیرا مشارکت مالی در سرتاسر جهان مسئولیت مشترک دولت و بخش خصوصی است، بنابراین انتظار می‌رود زمینه‌ای فراهم گردد تا نگرش مالی افراد تقویت گردد. از سوی دیگر بخش عمده‌ای از ایرادات سواد مالی افراد به دلیل وجود نقص در ساختارهای آموزشی کشور و عدم وجود سرفصل‌های تئوریک و کاربردی در محتوای آموزشی بسیاری از موسسات آموزشی و سازمانها است، بنابراین سازمان‌های مختلف از جمله دانشگاه علوم پزشکی گیلان باید برای کارکنان دوره‌های آموزشی برای تقویت سواد مالی در نظر بگیرد.

فرضیه ۲: سواد مالی بر رفاه کارکنان مالی دانشگاه علوم پزشکی گیلان تاثیر دارد.

با توجه به بررسی مدل در حالت ضرایب معناداری مشاهده می‌کنیم که مقدار عدد معناداری برای تاثیر سواد مالی بر رفاه کارکنان مالی دانشگاه علوم پزشکی گیلان برابر با $۴/۲۱$ است ($t= 4.21$). ضریب اثر استاندارد سواد مالی بر رفاه کارکنان مالی دانشگاه علوم پزشکی گیلان نیز برابر با $۰/۴۲$ می‌باشد، بنابراین می‌توان گفت در ازای افزایش یک واحد از سواد مالی میزان رفاه کارکنان مالی دانشگاه علوم پزشکی گیلان $۰/۴۲$ افزایش می‌یابد. از آنجایی که عدد معناداری بدست آمده خارج از دامنه $۱/۹۶+$ و $۱/۹۶-$ قرار دارد، بنابراین می‌توان گفت: سواد مالی بر رفاه کارکنان مالی دانشگاه علوم پزشکی گیلان تاثیر مثبت، مستقیم و معنی‌داری دارد. نتیجه حاصل از این فرضیه با نتیجه تحقیق انجام شده توسط گاتوری کاماکیا و همکارانش (۲۰۱۷) مطابقت دارد. با توجه به تایید فرضیه دوم پیشنهاد می‌شود برنامه‌های سیاستی باید سواد مالی را در میان افراد تقویت کنند تا بتوانند دانش و مهارت‌های مالی را در جهت بهبود رفاه اقتصادی و اجتماعی ایجاد کنند، زیرا بهبود دانش مالی باعث گسترش مشارکت مالی می‌گردد که قادر به حمایت از گسترش خدمات رسمی مالی می‌باشد. همچنین پیشنهاد می‌شود کارکنانی که دارای اطلاعات بیشتری در حوزه‌های سواد مالی هستند، در هنگام استفاده از این اطلاعات به صورت علمی دقت کافی داشته باشند و همیشه به یاد داشته باشند که عمل کردن در حوزه‌های مالی و سرمایه‌گذاری، بسیار متفاوت از دانستن است و حتماً باید در کنار سواد مالی از تجربیات مشاوران نیز در حوزه استفاده نمایند.

فرضیه ۳: خودکارآمدی مالی بر رفاه مالی کارکنان مالی دانشگاه علوم پزشکی گیلان تاثیر دارد.

با توجه به بررسی مدل در حالت ضرایب معناداری مشاهده می‌کنیم که مقدار عدد معناداری برای تاثیر خودکارآمدی مالی بر رفاه مالی کارکنان مالی دانشگاه علوم پزشکی گیلان برابر با $۷/۷۸$ است ($t= 7.78$). ضریب اثر استاندارد خودکارآمدی مالی بر رفاه مالی کارکنان مالی دانشگاه علوم پزشکی گیلان برابر با $۰/۹۵$ می‌باشد، بنابراین می‌توان گفت در

ازای افزایش یک واحد از خودکارآمدی مالی میزان رفاه مالی کارکنان دانشگاه علوم پزشکی گیلان ۰/۹۵ افزایش می یابد. از آنجایی که عدد معناداری بدست آمده خارج از دامنه ی $+1/96$ و $-1/96$ قرار دارد، بنابراین می توان گفت: خودکارآمدی مالی بر رفاه مالی کارکنان مالی دانشگاه علوم پزشکی گیلان تاثیر مثبت، مستقیم و معنی داری دارد. نتیجه حاصل از این فرضیه با نتیجه تحقیق انجام شده توسط یگانه و زارعی (۱۳۹۸) مطابقت دارد. با توجه به تایید فرضیه سوم پیشنهاد می شود، برنامه های سیاست مالی طراحی و فراگیر گردد زیرا طراحی برنامه هایی که توانایی های فردی را برای اثربخشی مالی آنها تحریک می کند، در پیشبرد مشارکت مالی بسیار مهم است تاثیر سواد مالی می تواند از طریق مداخلات طراحی شده و هدفمند افزایش یابد که به راحتی قابل درک و متمرکز بر اهمیت خدمات مالی خاص می باشند. چنین برنامه هایی که به خوبی توسعه یافته اند قادر به تاثیر مثبت بر نگرش و اعتماد مردم بر تصمیم گیری های مالی می باشند.

فرضیه ۴: سواد مالی از طریق خودکارآمدی مالی بر رفاه مالی کارکنان مالی دانشگاه علوم پزشکی گیلان تاثیر دارد.

برای آزمون این فرضیه از آزمون آنالیز سوبل استفاده و بررسی شاخص VAF استفاده شده است. نتایج بررسی این فرضیه از طریق آزمون سوبل در شکل (۴-۱۳) ارائه شده است. از آنجایی که آماره آزمون سوبل از $1/96$ بزرگتر بدست آمده است ($t=5.81$). از این در سطح اطمینان ۹۵ درصد می توان گفت سواد مالی از طریق خودکارآمدی مالی بر رفاه مالی کارکنان مالی دانشگاه علوم پزشکی گیلان تاثیر معناداری دارد. برای بررسی میانجی جزیی و کامل نیز از شاخص VAF استفاده شده است که مقدار آن برابر با $0/62$ بدست آمده است، از آنجایی که مقدار این آزمون بین $0/2$ تا $0/8$ بدست آمده است، خودکارآمدی مالی در این فرضیه نقش میانجی گری جزیی دارد. با توجه به تایید فرضیه چهارم پیشنهاد می شود پیش از اتخاذ و اجرایی کردن سیاست هایی همچون توسعه صندوق های بازنشستگی خصوصی باید به شدت نسبت به میزان آگاهی و دانش افراد از مفاهیم مالی، ارزیابی دقیق و درستی حاصل شود و در صورت فقدان سطح مکفی سواد مالی برای اجرای چنین سیاست هایی، ابتدا باید برنامه های آموزشی لازم برای ارتقای سطح سواد مالی را طراحی و اجرا کرد.

همچون اغلب تحقیقات، پژوهش حاضر نیز در مسیر دستیابی به نتایج مذکور با محدودیت هایی مواجه بوده است: در انتخاب جامعه آماری در این پژوهش تنها به اشتغال کارکنان در واحدهای مالی بسنده شد. این در حالی است که ممکن است این افراد سابقه ی سرمایه گذاری در بازارهای سرمایه را نداشته باشند، از این رو پیشنهاد می شود در پژوهش های آتی مدل پژوهش در جامعه ای مورد آزمون قرار گیرد که افراد آن جامعه سابقه ی سرمایه گذاری در حوزه های پرریسک مانند ارز، طلا و بورس اوراق بهادار را داشته باشند تا نقش سواد مالی نمود بیشتری پیدا نماید. سطح تحصیلات و آگاهی از جمله مولفه هایی است که می تواند به سواد مالی ارتباط داشته باشد، از این رو پیشنهاد می شود در پژوهش های آتی متغیر سطح تحصیلات و آگاهی به عنوان یک متغیر تعدیل گر به مدل پژوهش اضافه شده و نقش تعدیل گری آن مورد بررسی قرار گیرد.

منابع و مأخذ

اسلامی بیدگلی، سعید و کریم خانی، میثم. (۱۳۹۵). سواد مالی؛ زمینه های سیاسی اقتصادی پیدایش و جایگاه آن در اقتصاد بازار. مجله تحقیقات مالی، ۱۸(۲)، ۲۷۴-۲۵۱.

— برهانی، تهمنه. هادی زاده مقدم، اکرم. (۱۳۹۵). مطالعه عوامل اثرگذار بر رفاه ذهنی کارکنان. چشم انداز مدیریت دولتی، ۵(۲۷)، ۱۰۳-۸۵.

جلیوند، ابوالحسن.، رستمی نوروزآباد، مجتبی. (۱۳۹۷). تعاملات سواد مالی، احساسات سرمایه گذاران، ادراک ریسک و تمایل به سرمایه گذاری: شواهدی از بورس اوراق بهادار تهران. نشریه دانش سرمایه گذاری، ۷(۲۷)، ۱۶۹-۱۴۱.

درویشی باقر، امیدی مهدی، عصمت فرشته. (۱۳۹۵). رویکرد چند بعدی به رفاه ذهنی مطالعه موردی: کارکنان دانشگاه ایلام. فصلنامه مدل سازی اقتصادی، ۱۰(۴)، ۱۰۰-۷۵.

رحمانی نوروزآباد سامان و محمدی اسفندیار. (۱۳۹۸) پیامدهای سواد مالی بر تصمیمات سرمایه گذاران و عملکرد سرمایه گذاری. نشریه دانش مالی تحلیل اوراق بهادار، ۱۲(۴۱)، ۱۲۳-۱۱۳.

شیرازیان، زهرا. (۱۳۹۷). بررسی نقش سواد مالی و مدیریت پول بر مدیریت مالی شخصی سرمایه گذاران بورس اوراق بهادار تهران. فصلنامه علمی پژوهشی دانش مالی تحلیل اوراق بهادار، ۱۱(۳۸)، ۱۶۳-۱۴۵.

قالمق، کریم؛ یعقوب نژاد، احمد و فلاح شمس، میرفیض. (۱۳۹۸). تاثیر سواد مالی بر میزان شخصیت ماکیاولیستی سرمایه گذاران بورس اوراق بهادار تهران. فصلنامه علمی پژوهشی دانش سرمایه گذاری، ۸(۳۰)، ۲۵۰-۲۲۹.

— گیلانی نیا، بهنام و منتظری، آریتا. (۱۳۹۹). عوامل تأثیرگذار بر خودکارآمدی مالی در میان دانشجویان حسابداری، فصلنامه رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری، ۴(۱)، ۴۸-۳۶.

نظامی، احمد؛ پورحیدری، امید و پاکدامن، مجید. (۱۳۹۹). بررسی اثر ویژگیهای شخصیتی (وجدان و توافق پذیری)، احساسات-تفکر و ریس کپذیری بر قضاوت حسابرس با توجه به نقش میانجی خودکارآمدی. مجله علمی دانش حسابداری مالی، ۷(۱)، ۲۴-۱.

یگانه، زهرا و زارعی، سمیرا. (۱۳۹۷). بررسی رابطه نگرش مالی، سواد مالی و مشارکت مالی با میانجی گری خودکارآمدی مالی در حرفه حسابداری و حسابرسی. فصلنامه مطالعات پژوهش در حسابداری و علوم اقتصادی، ۲(۵)، ۷۵-۶۵.

Bouphan, Prachak., Apipalukul, Chanya., Keow Ngang, Tang. (2015). Factors Affecting Public Health Performance Evaluation of Subdistrict Health Promoting Hospital Directors, Procedia - Social and Behavioral Sciences, 185, 128 – 132.

— Bruggen Elisabeth C., Jens Hogreve, Maria Holmlund., Sertan Kabadayi, Martin Löfgren, (2017), Financial well-being: A conceptualization and research agenda, 1-10.

Casimir, Ani., & Samuel, Ejiofor (2015). A Towering Critique of the Ambience of Social Welfare, Social Work and the Social Development Paradigm—An African Analysis, Open Journal of Political Science, 5, 236-246.

DEMİRHAN, D., BABACAN, O., ARDOĞAN, A.R., TATARLAR, C. (2019). Relationship between financial literacy and financial self-efficacy: a research on university students. International Conference on Applied Economics and Finance, 500-515.

Muller, Marie-Luise (2015). Social well-being: Investigating the relation of social aspects to optimal functioning in society, Faculty Behavioral science, 1-39.

- Pierrakis, Yannis., & Saridakis, George. (2017). Do publicly backed venture capital investments promote innovation? Differences between privately and publicly backed funds in the UK venture capital market, *Journal of Business Venturing Insights*, 7, 55-64.
- Razen Michael, Jürgen Huber, Laura Hueber, Michael Kirchler, Matthias Stefan, 2021, Financial literacy, economic preferences, and adolescents' field behavior, 1-6.
- Vogt, Jessica., Watkins, Shannon Lea., Mincey, Sarah., Patterson, Matthew., & Fischer, Burnell (2015). Explaining planted-tree survival and growth in urban neighborhoods: A social-ecological approach to studying recently-planted trees in Indianapolis, *Landscape and Urban Planning*, 136, 130-143.

The relationship between financial literacy and employee well-being with respect to the role of financial self-efficacy (Case study of financial staff of medical sciences in Guilan province)

Alireza Farrokh Bakht Foumani *¹

Zahra Ahmadzadeh ²

Date of Receipt: 2021/09/23 Date of Issue: 2021/10/23

Abstract

The purpose of this study is to investigate the relationship between financial literacy and staff well-being with regard to the role of financial self-efficacy in financial staff of medical sciences in Guilan province. This research is based on the applied purpose and based on the method of data collection of descriptive correlation type. According to Morgan's table, 155 people are considered as a sample. Sampling method is available in this non-probability study. The data collection tool in this study was a questionnaire and validity and reliability were used to assess its accuracy. The method of data analysis in this study was first-order and second-order confirmatory factor analysis and Spss and Lisrel software were used for analysis. According to the test of financial literacy research hypotheses, it has a positive and significant effect on the financial self-efficacy of financial staff of Guilan University of Medical Sciences. Financial literacy has a positive and significant effect on the welfare of financial staff of Guilan University of Medical Sciences. Financial self-efficacy has a positive and significant effect on the welfare of financial staff of Guilan University of Medical Sciences. Financial literacy through financial self-efficacy has a positive and significant effect on the welfare of financial staff of Guilan University of Medical Sciences.

Keywords

Financial Well-being, Financial Literacy, Financial Self-Efficacy, Guilan University of Medical Sciences.

1. Assistant Professor of Management, Islamic Azad University, Anzali, Iran. (Responsible author: alirezafoomani@gmail.com)

2. Master of Finance and Public Budget Management, Department of Management, Islamic Azad University, Anzali, Iran.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی